

כר"ל משום עובדא דריב"ל וסיים ב"ש, ולא אחרת כונתו ז"ל, מה ענין הא דריב"ל להא דר"ל.
עוד כתב הר"מ דאפי' חייב מיהא מ"מ אין מורין בן, וגרסא שזכר נלמד מהא דמבואר בירי' שאין זה משנה חסידים, אבל אין מורין בן הוא ענין אחר.

והר"ש פ"ח דתרומות הביא את הירי' ולא פי' כלום וסתומת הדברים דהלכה כר"י, והר"ן פי' יוכב"פ כתב בזה דאפי' כר"י לא יחדו אחד מוסרין, וכי' דגם צגשים בן, וצגשים לא שייך נתייבב וכו' וכו' כר"י, וכן בבה"מ חמא על הר"מ למא פסק כר"ל והרמ"א הביא דעת החולקים בזה ודעת הר"מ צ"ס י"א, ובה"מ כי דעת הרמ"א נראה כהר"מ מדכתבו בזה וסתומת.

תניא בחומש פי' דתרומות ארי' דר"א צומן שהוא מצפנים והם מבחין לכל צומן שהוא מצפנים והם מצפנים הואיל והוא כר', וקאי ביחדו דאפי' ביחדו אין מוסרין אלא א"כ אינו יכול להליל עלמא אבל אם יכול להליל עלמא אין מוסרין אותו והוא מפורש בפרש"י שמואל ז' כי כ"צ וברש"י סנהדרין ע"ב ז' ד"ה יאל, ולי' דר"א שהיה משנה מוקדמת דאין מוסרין אפי' ביחדו, [ובגליון יד אברהם העתיק החסיד ולא פירש וכן מקום לעשות דקאי בלא יחדו וז"ל אלא קאי ביחדו].

וי"ש לעי' בחדר רואה חן הולך להרוג אנשים רבים ויכול להעשות ללד אחר ויהרג רק אחד שצד אחר, ואילו שצד זה יולד, ואם לא יעשה כלום יכרוגו הרבים והאחד ישר צחיים, ואפשר דלא דמי למוסרים אחד להריגה דהתם במסירה הוא פעולה האכזרית של הריגה נפש ופעולה זה ליכא הלא אחרים צעצע של הפעולה אלא המקרה גרם עכשיו הלא אחרים גם הלא האחרים קשור במה שמוסרין להריגה נפש מישראל, אבל בעיית הכח מלד זה ללד אחר הוא בעיקרה פעולה הלאה, ואינו קשור כלל בהריגה היחיד שצד אחר, רק עכשיו במקרה נמלא צד אחר נפש מישראל ואחרי שצד זה יכרוגו נפשות רבות, וצד אחד, אפשר דיש לנו להשתדל למעט אצד ישראל בכל מאי דאפשר, והלא לוליוס ופפוס נכרוגו בשביל להליל את ישראל כמשי"כ רש"י תענית י"ח ז' ד"ה בלודקין, ואמרו שאין כל צרי' יכולה לעמוד במחילתן, מיהו הכא גרע דהורג בידים, ולא מלינו אלא דמוסרין אבל להרוג בידים אפשר דאין הורגין וזה דברו שצ"ב דמורד במלכות הוי ומיהו י"ע בחום.

ומש"ב בגליון יד אברהם שם דדוקא אם יכרוגו כולם צב"א מוסרין אותו אבל אם יהיה לו חיי שעה אין מוסרין אותו חתום אלא כל שהוא והם צפויים למוות עכשיו מוסרין אותו כיון שיחדוהו.

בפ"ת הביא צ"ס החפ"מ דע"פ הגורל אפשר למסור את היחיד כמו שמלינו ציונה וצבני שאל יבמות ע"ט, חמא דא"כ למא חני בחום וצירי' יכרוגו כולם ואל ימסרו וי"ל למיתני יפילו גורל וימסרו את זה שאל צבני ויונה הגורל גרם להם לדעת צבני מי הרעש ויונה אמר להם צבני להטיל אותו לים וכה"א דבני שאל ע"פ נבואה עשה דוד אבל סחם בני אדם אין להם רשות להכריע ע"פ גורל מיהו אם הסכימו כולם להפיל גורל זה שפיל עליו הגורל מוסר עלמו שפיר דמי שהרי היחיד רשאי למסור עלמו כדי להליל את כולם כמו שמלינו בדרוגי לוד כמשי"כ לעיל.

אחרי' כותבי השגות השו"ת וס' צסי' מ"ג ה"ה הנידון שהעלילו על יהודי אחד [בגראף חסדוהו שלקח פסל שלהם] וכשהוציאוהו מן כיסו לישראל אחד, ואחר שברגו את הנחש שלהם, חזרו לחפש את זה שקיבל את הכיס שחשדו שהפסל היה צבים והפחידו את ראשי הקהל שאם לא ימסרוהו יקחו את ראשי הקהל לענשם תחתיו.

והב"ח שם פי' הא דתניא בחום ארי' דר"א שהוא מצפנים והם מבחין, ר"ל הא דאין מוסרין צחיים מיהא הוא כשאינם צמנה, אבל כשהם צמנה ויחדו והוא חייב מיהא מוסרין אותו, וכחז' דלא נקט ר"י כשהוא מבחין והם נצפנים דכ"ג נמי מוסרין כיון דהוא חייב מיהא דיניהם ומעשיו גרמו לו, ור"ש דאמר דאמרי' בעעם דהוא חייב מיהא משום מורד בנלכות צ"ד אינו חולק.

עדין לא נתישבו דברי הר"מ פי' מהי' פי' כ"י, שסחם דפאח נכרית אסורה, ודברי ה"מ אינם מחייבין צ"ה.

סנהדרין קי"ב א' כיון דעילא ונפקא כלבושא דמיה, משמע לנבש הכדיקים מותרים דלא קדין צבו ואת כל אשר צה דעטלין אגב גוף, ואף שכן צעיר הוא כחון לעיר דגופו של אדם חולק רשות לעלמו, ומיהו נראה דוקא כשהוא לבוש צה צעמא גמ"ד, דהא לא מצעי לי לבשו דחלי צסיכא, וזה דמצעי לי צפאח נכרית עפי משום שפאח נכרית חשיבא עפי גוף צעמא שהיא קלועה צראשה, ובר"מ לא הביא דין לבוש לדיקים, ואפשר דכיון דבגמ' לא הזכירוהו אלא דרך אגב ש"מ דסתמא אינו בכלל נכסי לדיקים שצחוכה, לא הולך גם הר"מ לפרש, וכן פאח נכרית שהזכיר סתמא מחפרש שאינה לבושה צה, דהם לבושה צהן גופה היא, דלא גריעא משאר צגדים שעליה, ומיהו סוגיא דערכין י"ע דמשמע דלא קשיא לי אלא הא דרב, הלא אף אי לענין איסור מת אין נוי שצגופה נאסרין, מ"מ פאח נכרית שצראשה מותרת כמו כל לבושין של לדיקים שמתחרים, וי"ל דאין כ"ג אלא צבי לאוכוחי כן גם מהא דרב, וכי' צ"י שם דמי שאין מחוברין צעמא מיהא אינו נאסרין, וכל"מ שם חמא הא הויא צעמא דלא איפשא, ואינו מונן נבי דעביכ"ג מספקא לן שאינו בכלל נכסים, אבל לענין מת ודאי אין נאסר רק הממוצר צעמא מיהא וסתמא נתפשים כחכריכין, אבל חלי צסיכא ודאי מותר שאינם בכלל חכריכים, עד שיחפישום היורשים, ואף עכשיו שצידה מותרים וכמשי"כ הד"מ שם, וצעביכ"ג העצמות שצידה ג"כ מותרים, כשאר לבושים.

סימן כה

יר' תרומות פ"ח כ"ד סיעת בני אדם כר' אפי' כולן נכרגין לא ימסרו נפש אחת מישראל יחדו לכן אחד כגון שצב בן צכרי כר', אר"ל והוא שיהא חייב מיהא כשצ"ב ור"י אמר אפי' שא"מ מיהא כשצ"ב, נראה דהא דאמר ר"ל והוא שיהא חייב אין פירושו שיהא חייב צדיני החורג, דא"כ חייבין כל ישראל למוסרו לקיים צו דין החורג, ואפי' אם אינו חייב מיהא מחמת חייבי מיהא צ"ד שצחורה, אלא חייב מיהא מחמת מורד צמלכות נמי חייבין כולם למוסרו, וא"כ אם אמרו חנו לנו אחד ונכרגו ויש צנייהם אחד שגמיר דינו למיהא צ"ד של ישראל, או שדנו המלך להריגה, מוסרין את זה שגמיר דינו, ואפי' לא יחדוהו וע"כ צריחא צא"מ חייב מיהא צדיני ישראל, אלא ר"ל סבר דדוקא שזכ שמיחדין אותו חייב מיהא אליהן ונמלא שזכ שמיחדין אותו הוא כרוך שפי' זה שהוא נמלט צחוכן יכרוגו את כולם, ואף שאין צו דין רודף מן הדין כיון שעושה להליל את נפשו מ"מ אין חייבין כולם למסור נפשם כיון שהוא הגורם ומותרין למוסרו, אבל אם אין להם זיקה לשום אחד מהן רק צשירות לבם כהאו על אחד מהן יכרוגו כולם ואל ימסרוהו להריגה אפי' דהשתא הוא הגורם להריגה כולם מ"מ כיון דעשה בדבר צמקרה לא מקרי רודף, ור"י סבר דבחר השתא אוליין ועכשיו הוא הגורם להריגה כולם, אח"כ ראיתי צ"ח יו"ד סי' קנ"ז שפי' כן, אבל עטם שכתב בצי"ח לא נראה.

ולפ"ז עובדא דריב"ל אפילו לר"ל כיון דעולא צ"ק נתייבב לכן מיהא, והא דא"ל אליהו ז"ל שאין זו משנה חסידים ר"ל שאין הקצ"ה ממין דבר כזה לחסידיו ואם חזמן לחסיד דבר כזה צריך להחפול שיליחו ד' ותפלחו ודאי תקובל וכעין דפכד ר"ח פי"ז י' צ' דצבי רחמי עלי' ואחרי', ובדבר מפורש צגמ' מכות י"א א' דהוא גברא כר' ולא אשחשי כר', אח"כ ראיתי צמדי' ויגש סיים איצבי לי מלחא מחעצדא ע"י אחריגא ולא על ידך.
ולדינא ראו לנו לפסוק כר"י, אבל הר"מ פי' מהי' כה"ה פסק כר"ל ובצבגר"א יו"ד סי' קנ"ז סקט"ז כתב דפסק

א"ה. סי' כ"ה היה בסדר ליקוטים ומצאתי לנכון לצרפו לסדר סנהדרין.

ישגורו האויבים עד שיעצרו דרך החילונים וימלט מקדם שיפגשוהו, וכן הוא פשטן של דברים [ור"ש לא פניג דדינא רק פניג דש"צ] אינו ענין לכהן דהתם היה מורד] ומש"כ הב"ח ז"ל דכסמ"ק סי' ע"ה פ"י מצחון חוץ לסכנה, הסמ"ק לא כתב צפי' החוס' רק כתב דאם הוא חוץ לסכנה אין מוסרין אותו, וגם נתיבצה דעת הר"מ דדברי הב"ח, ואין מקום לדחות דברי הירוש', וקיי"ל נדינא דאם אינו בסכנה אין מוסרין לו אפי' יהדורו, ומ"מ דינו של הב"ח אמת, דעבודת דהב"ח אס' לא ימסרוהו ורגוזם וקרוצ' לסכנת נפשות עפי', ואם יצוא לפניהם קרוצ' הדבר שלא יצוא לנפשות וכמש"כ הב"ח שם.

חולק, אלא ר"י ור"ש תרויבו מפרשין דברי ח"ק, וכתב דיש לדחות דברי ר"י בירי' משום דר"י ור"ש בתוס' ס"ל כר"ל, ואם באלו לומר דר"ש ס"ל דלא מהני יחדו אס' אינו חייב מיתה הרי יש ללמוד דדוקא חייב מיתה בדיני הכורה כש"צ דמרד במלכי צ"ד, ומה ענין חייב בדיניהם כאן, וכן מש"כ דאף אס' זה שיחזרוהו יכול להמלט רשאים למסרו דדמו בראשו, המורה מאד והרי הם מעלילים על דברים של מה בכך, ועוד הלא עכשו אינו פושע כלום והוא זכאי ככל ישראל, ועיקר פירושו בתוס' והן מצחון היינו חוץ לסכנה, אין הדבר כן, וכמו שפרש"י בשמואל ובסנהדרין שהם מצחון והוא מצפנים ויכול להמלט שהחילונים מגינים עליו שלא

ל י ק ו ט י ם

לחלק חשן המשפט

(המפוזרים בחלקי חזון איש)

סימן א

הא דסגי בחד סמוך לא היה הכ"מ כותב הלשון שכתב דדין אחד סמוך כי הר"מ צפי' המשנה שהוא ספק וסיים דממה שנתבאר בגמ' בחד סמוך סגי ויהי מן מפרש דצפי' המשנה הכריע הדבר אחרי שנסתפק, ועוד דבה"ג כי מן עטם על הר"מ דסגי בחד ויהי לי למן לכתוב לעיל בה"ג סתם אלא ודאי מן פירשו בהרד"ז, וכן הלח"מ שראה דברי שניהם ודעתו כהרד"ז כמבואר צריכה לשון, וכן הרע"ב פ"ק דסנהדרין, מ"ג העתיק דברי הר"מ הדבר לריך הכרע על הסכמת חכמי ישראל וכן החו"מ שם, ואחרי שהדבר מוכרע לכל קורא והסכימו עליו הרד"ז והכ"מ והלח"מ והרע"ב והחוו"מ אין ראוי להסתפק בזה כלל.

ב) ואין לומר דמחמת מלות מנוי שפטים נסמך מספק, דכיון דלא יוכלו לדון דיני קנסות מספק ולא כל דבר הנריך סמוכין אין כאן מלות מנוי שאין מניין כלום ולא עוד אלא שמועצ' שלא יוסמכו משיסמכו ולא ידונו שהרי אס' הם סמוכים ואינם דנים יש כאן עיוות הדין באונס ומועצ' שלא נסמך ונחשב אונסים וגם בקב"ח נכנסו בספק שאם יש סמוכים מלוא לקדש ע"פ ראייה וכמש"כ רל"ח וראיתי מעתיקים השוהה מהר"י צ"ר על זה משום דצ"ד של הלל היה גדול בהכמה ובמנין ואין צ"ד יכול לבעול דברי צ"ד חברו, ותמוה מאד וכי תקנת חכמים יש כאן הלא כך הלכה נאמרה דבזמן שיש סמוכין יקדשו ע"פ הראי' ובזמן שאין סמוכין יקבעו צ"ד ע"פ חשבון שישתוו התקופות והמולדות וישבו צ"ד של ר' הלל והשבו וקבעו עד שהשבו ראי' ואם תשוב ראיית הללנה בישראל עלינו לשב' למנות ראי' וכי תיקנו צ"ד לבעול מלות ראי' בזמן שאפשר. ומדברי הריב"ר והרל"ח נראה שאין אפשרות לקדש עכשו ע"פ ראי' אף אס' היה הסמיכה כדן ואין צורך עטם ואי משום שנסכת סוד העיבור ח"כ ע"כ להחזיק בחשבון הלל ואי סוד העיבור אינו מעכב מאי קשיא לי להרל"ח באמת לדעת הריב"ר יקדשו ע"פ ראי' וכברא לא כריהי הריב"ר לעשות מעשה בזה בקידוש ע"פ הראי'.

ג) וברדב"ז כי צמנו שאין בנו ראויין לכך וכש"כ אין יתמי דיתמי והמשא ומתן בזה מביא לידי גיחוך, והנה ממש"כ הרדב"ז בציאורו להר"מ פ"ד ה"א דלא עלתה בידם [ר"ל ביד חכמי נפת

ה) ע"ד סמיכה צמנינו בפלוגתא הריב"ר ורל"ח, עיקר הכרעת ההלכה היא תמיד ע"פ הראיות היותר מכריחות ומסתברות, ואף שאנו נוהגים ע"פ הרי"ט, מ"מ אינו רגילים לנעות מהשו"ע מחמת שנתנו אחרונים ז"ל בראיות נכונות לדעת חכמי דור ודור, וכל הלכה אינו מוכרחים לעי' בהכרעת אחרונים כי החכמה היא המכריעה בכל, אלא כשהדבר שקול אינו נועים אחרי מני שגדול ובה קבלנו הכרעת צ"י והרמ"א.

והנה בפלוגתא זו לענינו דברי המצטנים את הסמיכה מוציאים ומיושרים ודברי המהייבים אותה בלתי מוציאים.

עיקר שצטורקים הוא לדעת אס' הרמב"ם הכריע את הדבר או משך ידו מלהכריע וסיים והדבר לריך הכרע וכמש"כ פ"ד מה' סנהדרין ה"א, והנה המהייבים את הסמיכה פירשו דהא דסיים והדבר לריך הכרע היינו אס' סגי בחד סמוך והנה פירשו הא דכי רבנו ואס' היה שם סמוך מפי סמוך אינו לריך דעת כונן ר"ל שאם זה הסמוך מפי סמוך צא לסמוך אחרים ח"ל דעת כונן ר"ל הצריח אלא סומך. בעלמו וכולו תמוה שאין זה מדבר בענין כלל והלא דין זה כתבו לעיל ה"ג וכתב כל הענין ציודן שפתח ואין יתכן לצוא בדין זר במקום הזה ועוד הרי כבר הכריע דין זה לעיל ה"ג וכתב צריש דבריו הרי שלא היה צ"א"ל אלא סומך אחד כיו' וכמו שהקי' הרדב"ז, ועוד שכי רבנו שה"ל דעת כונן ואין זה אמת דודאי לריך דעת כונן נסמכו ואס' אין בדעת כל הג' נסמכו אין זה סמיכה צ"י, ועוד מה זה שסיים רבנו אלא דן דיני קנסות כיו' הו"ל לסיים אלא סומך בעלמו וע"כ לדחוק אלא דן זה שנסמך מפי סמוך מפי סמוך דיני קנסות ור"ל חט"פ שלא הסכימו עמו חזיריו לסמכו, ולא יתכן לפ"ז מה שסיים שהרי נסמך מפי צ"ד, ועוד מה לי סמוך מפי סמוך ומ"ל סמוך שהסכימו עליו חכמי ח"י לסמכו, אצל הדבר כפשוטו וכמו שפירשו הרדב"ז שהוא סיום דבריו שאלמלא סמך ריב"ז היו נריכין כל ישראל להסכים על סמיכה ראשונה ומפני הקושי היו הקנסות צעלות אצל כשסמך ריב"ז הרי הנסמך דן דיני קנסות וא"ל דעת כל חכמי ישראל ואחרי שסיים רבנו דבריו כתב דהדבר לריך הכרע, וכן פירשו מן צכ"מ שהרי כתב דצפי' המשנה כתב הדבר סתם וכתב כתב הדבר לריך הכרע וע"כ קאי על חידוש הר"מ שכל חכמי ישראל יכולין לסמוך דאי פירשו על